

1.2. Sprawozdanie z działalności Kolegium IPN

Zgodnie z ww. ustawą w miejsce Rady powstało dziewięćosobowe Kolegium IPN. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwałami z 23 czerwca 2016 r. powołał 5 członków, tj. dr. hab. Sławomira Cenckiewicza, prof. Jana Drausa, prof. Piotra Franaszka, ks. prof. Józefa Mareckiego, Krzysztofa Wyszkowskiego, którzy zostali wybrani spośród 10 kandydatów. Z kolei Senat Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą z 24 czerwca 2016 r. spośród czterech kandydatur powołał w skład Kolegium prof. Wojciecha Polaka i prof. Tadeusza Wolszę, a Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z 27 czerwca 2016 r. w skład Kolegium powołał prof. Andrzeja Nowaka i Bronisława Wildsteina.

Pierwsze posiedzenie Kolegium zwołał 28 czerwca 2016 r. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marek Kuchciński. Od tego też dnia rozpoczyna się trwająca 7 lat kadencja Kolegium. Podczas spotkania członkowie Kolegium omówili sprawy organizacyjne (przyjmując m.in. regulamin organizacyjny oraz dokonując wyboru przewodniczącego i jego zastępców) oraz ogłosili pierwszy publiczny konkurs na stanowisko Prezesa IPN. Pracami Kolegium od 28 czerwca przez rok kieruje przewodniczący prof. Jan Draus, a zastępcami przewodniczącego są: dr hab. Sławomir Cenckiewicz i prof. Tadeusz Wolsza.

W oznaczonym przez Kolegium terminie na konkurs na stanowisko prezesa IPN wpłynęły zgłoszenia czterech osób: dr. Marka Chrzanowskiego, dr. hab. Zbigniewa Romka, dr. Jarosława Szarka oraz dr. Pawła Ukielskiego. Na nadzwyczajnym posiedzeniu Kolegium 14 lipca 2016 r., po wymaganych przez ustawę uprzednich sprawdzeniach archiwalnych, dokonano oceny pod względem formalnym nadesłanych zgłoszeń i wszystkich kandydatów zakwalifikowano do drugiego etapu konkursu.

18 lipca 2016 r. odbyły się publiczne przesłuchania kandydatów i po naradzie, w głosowaniu tajnym, wybrano jednogłośnie kandydata w osobie Jarosława Szarka. Następnie procedura powołania prezesa przeniosła się do parlamentu. Marszałek Sejmu RP skierował do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka wniosek Kolegium o powołanie Jarosława Szarka na Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Komisja na posiedzeniu 19 lipca rozpatrzyła wniosek i pozytywnie zaopiniowała kandydaturę. Sejm na 23. posiedzeniu 21 lipca powołał na tę funkcję Jarosława Szarka 256 głosami (166 przeciw, 13 wstrzymało się). 21 lipca Senat RP wyraził zgodę na wybór Jarosława Szarka na Prezesa IPN. 22 lipca dr Jarosław Szarek złożył ślubowanie. Tego też dnia odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Kolegium. Wówczas to członkowie Kolegium spotkali się z nowo powołanym prezesem oraz zastępcami prezesów: dr. hab. Krzysztofem Szwagrzykiem i dr. Mateuszem Szpytmą oraz z dr. Marcinem Stefaniakiem – dyrektorem generalnym, których kandydatury zaopiniowali na stanowiska kierownicze wymienione w statucie IPN.

Kolegium podczas kolejnych posiedzeń:

- zajęło się oceną kryteriów nadawania klauzul tajności w ramach przeglądu dokumentów znajdujących się w wyodrębnionym tajnym zbiorze w archiwum IPN, o którym mowa w art. 19 ustawy z 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o IPN-KŚZpNP oraz niektórych innych ustaw. W posiedzeniu uczestniczyli: Antoni Macierewicz, minister obrony narodowej, Mariusz Kamiński, minister-koordynator służb specjalnych, członek Rady Ministrów, prof. Piotr Pogonowski, szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Tomasz Zdzikot, podsekretarz stanu w MSWiA, przedstawiciele Straży Granicznej, a także dr Jarosław Szarek, Prezes IPN, zastępcy prezesa: dr hab. Krzysztof Szwagrzyk i dr Mateusz Szpytma oraz dr Marcin Stefaniak, dyrektor generalny. Ustalono wówczas zasady związane z przeglądem byłego zbioru wyodrębnionego oraz że do 31 marca 2017 r. zakończony zostanie przegląd materiałów byłego zbioru wyodrębnionego IPN. Prezes IPN zastrzegł sobie prawo – zgodnie z art. 19 ust. 2 ww. ustawy – nadania klauzuli tajności i zapewnienia warunków ochrony dokumentów niejawnych (19 września);
- omówiło koncepcję działania Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN oraz jego oddziałowych biur (25 października);
- oceniło działanie Biura Badań Historycznych oraz realizację Centralnych Projektów Badawczych (22 listopada);
- wysłuchało informacji na temat realizacji przeglądu dokumentów znajdujących się w wyodrębnionym, tajnym zbiorze archiwum Instytutu, o którym mowa w art. 19 ustawy z 29 kwietnia 2016 r.

o zmianie ustawy o IPN-KŚZpNP oraz niektórych innych ustaw oraz problemów dotyczących działalności Archiwum IPN (20 grudnia);

- zapoznało się z pracami Polsko-Ukraińskiego Forum Historyków (19 września);
- wysłuchało informacji na temat śledztwa w sprawie zabójstwa księdza Jerzego Popiełuszki (22 listopada);
- omówiło sprawy wydawnicze oraz sposób recenzowania publikacji wydawanych przez IPN (20 grudnia).

W wyżej wymienionych posiedzeniach Kolegium brał udział Prezes IPN dr Jarosław Szarek oraz zastępcy prezesa, a także osoby upoważnione przedstawiające informacje na temat bieżących spraw Instytutu oraz odpowiadające na pytania i interpelacje członków Kolegium. Kolegium podczas posiedzeń podjęło także uchwały w sprawie: formy inwentarza archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej oraz zgłoszonych przez prezesa kandydatów na stanowiska kierownicze wymienione w statucie IPN w związku z realizacją art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN.

W roku sprawozdawczym, począwszy od 28 czerwca, Kolegium odbyło 9 posiedzeń.

Należy dodać, że członkowie Kolegium nie tylko brali udział w posiedzeniach, ale także aktywnie uczestniczyli w przedsięwzięciach organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut oraz dotyczących jego działalności.

Krzysztof Wyszowski uczestniczył w Kielcach 4 lipca w obchodach 70. rocznicy tragicznych wydarzeń w Kielcach 4 lipca 1946 r. oraz w dwóch debatach na ten temat – współorganizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytut Pamięci Narodowej – Delegaturę w Kielcach, Narodowe Centrum Kultury oraz Europejską Sieć Pamięć i Solidarność. Pierwsza, międzynarodowa debata, to: „Antysemityzm jako narzędzie komunizmu. Pytania – hipotezy – interpretacje”, druga – „Badacze wobec wydarzeń w Kielcach 4 lipca 1946 r. Pytania – hipotezy – interpretacje”.

Doktor hab. Sławomir Cenckiewicz uczestniczył w dyskusjach: o tzw. zbiorze zastrzeżonym IPN w Warszawie (28 października) w ramach cyklu: „Tajemnice wywiadu” prezentującego dzieje polskiego wywiadu i kontrwywiadu w XX w. oraz „Ludowe Wojsko Polskie – armia polska czy obca?” w Warszawie (12 grudnia) w ramach cyklu „Między swastyką a czerwoną gwiazdą”. Wraz z prof. Andrzejem Nowakiem wziął udział w konferencji znawców Rosji: „Koniec imperium 1991(?) – ćwierć wieku później. Imperium sowieckie: rozpad, dziedzictwo i próby odbudowy” w Krakowie (8 grudnia) współorganizowanej przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie oraz Akademię Ignatianum. Ponadto uczestniczył w uroczystym pożegnaniu bohaterów: Danuty Siedzikówny „Inki” i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka” w Gdańsku (28 sierpnia), w którym także udział wzięli: prof. Wojciech Polak, prof. Tadeusz Wolsza oraz Krzysztof Wyszowski.

Profesor Wojciech Polak uczestniczył w dyskusji „Jak zginął ksiądz Jerzy?” w Warszawie (19 października) oraz w konferencji naukowej „Stan wojenny w Polsce 1981–1983” w Gdańsku (12–13 grudnia).

Ksiądz profesor Józef Marecki został powołany w grudniu 2016 r. z ramienia IPN-KŚZpNP na członka Rady Programowej edycji źródłowej „Pro memoria” kardynała Stefana Wyszyńskiego. Ponadto uczestniczył w konferencji naukowej, zorganizowanej w Poznaniu (23 listopada) przez poznański oddział IPN przy współpracy z Instytutem Historii UAM w Poznaniu z okazji zakończenia prac nad centralnym projektem „Miejsca święte pod nieświętym nadzorem. Polityka władz wobec sanktuariów w latach 1945–1989”, podczas której wygłosił referat: *Działalność aparatu bezpieczeństwa wobec sanktuarium pasyjno-maryjnego w Kalwarii Zebrzydowskiej w latach 1945–1989*.

Profesor Andrzej Nowak uczestniczył w konferencji naukowej „Polska polityka historyczna w międzynarodowym wymiarze: w poszukiwaniu źródła sukcesu” w Warszawie (17 października), która inaugurowała działalność Fundacji im. Janusza Kurtyki. W konferencji tej wzięli także udział Bronisław Wildstein oraz prof. Jan Draus, który jest członkiem Rady Naukowej Fundacji. Profesor Nowak zasiadał także w 2016 r. w jury IX edycji konkursu „Książka Historyczna Roku” o nagrodę im. Oskara Haleckiego.

Profesorowie Piotr Franaszek i Tadeusz Wolsza uczestniczyli w pierwszej debacie historyków z okazji obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości „Akt 5 listopada 1916 roku. Prolog

niepodległości?”, współorganizowanej przez Kancelarię Prezydenta RP i Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie (5 listopada).

Profesor Tadeusz Wolsza wziął udział w spotkaniu z cyklu „Polacy to naród emigrantów” poświęconemu emigracyjnemu dziennikarstwu w Warszawie (16 marca); w dyskusjach w związku z promocjami książek: Marka Wierzbickiego *Harcierz, żołnierz, obywatel. Zygmunt Lechosław Szadkowski (1912–1995)* w Warszawie (1 czerwca) oraz *Millenium na uchodźstwie w 50. rocznicę* (14 grudnia). Wygłosił także wykład w Klubie Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Bydgoszczy (14 listopada) *Świadkowie Katynia* oraz wręczał nagrody w imieniu kierownictwa IPN w konkursie adresowanym do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Rotmistrz Pilecki – Bohater Niezwyciężony” (19 listopada). Był także w 2016 r. jednym z członków jury IX edycji Konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku”.

Profesor Piotr Franaszek uczestniczył w ogólnopolskiej konferencji naukowej „Resortowi twórcy” w Warszawie (20–22 września) zorganizowanej przez IPN w ramach Centralnego Projektu Badawczego „Aparat bezpieczeństwa wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych”. Ponadto wraz z ks. prof. Józefem Mareckim uczestniczył w dyskusji panelowej Krakowskiego Klubu Wtorkowego, poświęconej działalności IPN (6 września).

Profesor Jan Draus brał udział w konferencji współorganizowanej przez rzeszowski oddział IPN oraz Uniwersytet Rzeszowski „Arcybiskup Ignacy Tokarczuk – Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Rzeszowskiego” (19 grudnia), głosząc referat: *Abp Ignacy Tokarczuk wobec niezależnych inicjatyw kulturalnych*.

Uczestnictwo członków Kolegium w przedsięwzięciach naukowych organizowanych i współorganizowanych przez IPN pozwala na bezpośrednie zapoznanie się z działalnością Instytutu, ułatwia dokonanie oceny działań podejmowanych przez Instytut i jego pracowników. Ponieważ przewodniczący Kolegium jest z urzędu jednocześnie wiceprzewodniczącym Kapituły Nagród „Świadek Historii”, dlatego też w roku sprawozdawczym upoważniona przez niego osoba uczestniczyła w spotkaniach Kapituły.